

L. ANDRIEKAUS „PO DIEVO ANTSPAUDAIS“

ANDRIEKUS — NAUJOJE POETINĖJE ROLĖJE

Su vėlyvu rudeniu ar žiemos pradžia dingsta išvykos į gamtą. Turėtų būti daugiau laiko ir knygai. O artėjant Kalėdom knyga gali būti dėmesio verta ir kaip švenčių dovana. Imame tad pristatyti knygas, kurių susikrovė geroka kupeta. Imame pirmą nuo viršaus, vadinam, vieną iš paskiausių, naujausių — Leonardo Andriekaus *Po Dievo antspaudais*.

L. Andriekaus poezijos nuo 1955 pasirodė keturios knygos. Paskutinėje *Po Dievo antspaudais* L. Andriekus yra kitoks poetas nei ankstesnėse. Ankstesnėse jis reiškė tiesiogiai savus išgyvenimus — iš santykių su Dievu ir Dievo lie-tuviškuoju pasauliu. Naujos knygos pobūdį paaiškina antrinis knygos vardas — „Vytauto Didžiojo godos“. Vadinam, L. Andriekus grįžta prie istorinio asmens, kurį Maironis dainavo savo poezijoje ir vaizdavo dramose. Vytautas buvo pagrindinis asmuo ir Balio Sruogos dramoje *Milžino paunksmėje*. Tačiau Sruoga priėjo prie Vytauto kitaip nei Maironis — Vytauto nerodė ir neleido jam kalbėti, tik kiti apie jį kalbėjo ir jo įtakoje veikė. Kiti buvo Vytauto šešėly — Milžino paunksmėje. L. Andriekus tik ir leidžia pačiam Vytautui kalbėti —

kalbėti taip, kad išreikštų jo pergyvenimus dramiškiausiose padėtyse — santykiuose su tėvu, kuris buvo kalėjime pasmaugtas, santykiuose su žmona, kuri pasiliko kalėjime, kad vyras pabėgtų, santykiuose su pusbroliu Jogaila, dėl kurio klastos turėjo bėgti pas kryžiuočius ir jų pagalbos prašyti, santykiuose su kryžiuočiais, kuriems už pagalbą turėjo Žemaičių žemę užrašyti, santykiuose su pralaimėjimu prie Vorkšlos ir laimėjimu Žalgirio laukuose, negavimu karaliaus vainiko...

Vytautas Andriekaus poezijoje yra šarūniškas savo temperamentu — su dideliu nerimu, polėkais ar, kaip Andriekus visą skyrių vadina, „laisva dvasia“. Šarūniškas charakteris sukilintas aiškiu jo visų pastangų valstybiniu tikslu — Lietuvos gerove.

Andriekaus eilėraščiai yra Vytauto monologai anose dramatinėse situacijose. Poetas čia tampa lyg aktorium Vytauto rolėje.

Toks Andriekus yra įdomus, nes naujas, originalus.

Galbūt jis bus pajutęs, kad po trijų stambių knygų reikia ieškoti naujų kelių, nes kitaip ateina grėsmė kartotis. Tačiau senajam poetui virsti naujuoju nėra lengva. Ypačiai intymiam lyrikui, kontempliuojančiam, sunku prisiimt priešingą rolę — virst herojišku, dramatišku poetu. Poetui, operavusiam vaiskiom trapiom vaizdų miniatiūrom, staiga reikia pereiti prie monumentalaus vaizdo, prie jėgos, kurios reikalauja herojiška dramiška rolė.

Monologas savo esme artėja į retoriką. Tarp retorinių priemonių, kuriom operuoja L. Andriekus, labiausiai dėmesį patraukia strofos konstrukcijos būdas. Strofa laisvo eilavimo, laisvo eilučių skaičiaus, laisvo eilučių ilgio, bet geriausių eilėraščių strofoje esti du retoriniai periodai, pirmas trumpesnis su kilimu ir slūgimu, antras ilgesnis tokio pat charakterio. Abudu jungia švelnus rimas ar bent asonansas. Ta muzikinė frazė ir yra čia įdomiausia.

Blankesnė vaizdinė pusė. Dažnai poetas turi tenkintis konvencionaliais epitetais: karališka didybė, begalinė urna, eikklusis žirgas, išdidūs bokštai, karališka puikybė, atkaklus priešgina, klajūnas vėjas, atšiauri naktis. Kad išsiveržtų iš publicistinės grėsmės, poetas Vytauto kalbai kolorito mėgina duoti naujadarais, sudurtiniais žodžiais — šventgirės, naktovidžiai, šviesžemės, mirtnešos, žvėrbalsis, beržlapiai, šventdvasė, siaubmečiai, klystžvakės, liūnžvakės, tieskalba, šviesnaktė, baltkalniai...

Ne visi eilėraščiai lygios poetinės jėgos. Tarp tų, kurie skaitytoją labiausiai pagauna, tektų žymėti — „Pas svetimus“, „Po Jogailos vedybų“, „Lenkams“ II, „Žemaitijai“ II, „Motinai“ I, II, „Savo karalienei“ II, III. Gal tai bus tie eilėraščiai, kurie savo lyrika artesni ankstesnei kūrybai.

Turbūt nebus prasilenkta su tikrove spėjant, kad naujoje rolėje poeto raida gali būti panaši kaip ankstesnėje poezijoje, kuri stipriausiai pražydo su antrąja knyga.

Andriekaus visos knygos — puošnios — tai T. Valiaus darbas. Šioje knygoje abstraktinės iliustracijos, didelės, per visą puslapį, daro įspūdį nerimo, dramtizmo, susiderinančio su poezijos nuotaika.

(Leonardas Andriekus, *Po Dievo antspaudais*, Vytauto Didžiojo godos, iliustravo Telesforas Valius, išleido Pranciškonai, New Yorkas 1969, 106 psl.).